

Sloveniji, ki prikazuje razmerje med številom objavljenih člankov v domačih in tujih revijah v letu 2005, smo prikazali v **Grafu 3**. Lokacija posamezne podatkovne točke v grafu umešča posamezno znanstveno vedo glede na število objavljenih enot v tujih in domačih revijah. Čim višje je na osi y umeščena posamezna znanstvena veda, tem večji je njen delež objav v tujih revijah ter obratno.

Zaključek

Prikazani podatki o razmerju med objavami v domačih in tujih znanstvenih publikacijah nakazujejo več zaključkov, lahko tudi različnih. Prvi nedvomno govori o tem, da so slovenski raziskovalci vpeti tako v mednarodno kot v slovensko okolje ter da stopnja njihove vpetosti v obe okolji v zadnjem desetletju narašča, tako po obsegu kot kakovosti. Struktura njihove vpetosti je različna po znanstvenih vedah, kakor tudi v primerjavi z objavami finskih raziskovalcev. Zaradi vedno večje internacionalizacije znanosti lahko pri publiciranju slovenskih raziskovalcev verjetno pričakujemo podoben trend, kot je na Finskem, se pravi povečevanje tujih objav glede na domače. Zato je z vidika slovenske raziskovalne politike pomembno, da zagotovi nujen delež slovenskih znanstvenih publikacij, ne samo zaradi razvijanja slovenske znanstvene terminologije, temveč predvsem zaradi prenosa znanstvenega vedenja v naše vsakdanje življenje.

Janez Strnad

Fakulteta za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani

Slovenščina in jezik raziskovanja v fiziki

Slovenščina ni bila nikoli jezik raziskovanja v fiziki. Vendar so fiziki vselej potrebovali materni in univerzalni jezik. S slovenščino so dosegli širok krog ljudi, z univerzalnim jezikom pa skupnost raziskovalcev. Najprej je bil univerzalni jezik latinščina, potem nemščina, danes je to angleščina.

Sredi 19. stoletja je bil Jožef Stefan prepričan, da Slovenci potrebujejo poljudno pisanje v slovenščini. Fran Levstik je temu nasprotoval, češ da jih je treba prej z manj zahtevnimi besedili sploh pritegniti k branju. Prve raziskovalne prispevke v slovenščini je Simon Šubic sredi druge polovice 19. stoletja objavil v »Radu«¹ Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu. Na hitro rečeno je pri tem ostalo. Slovenski fiziki so svoje prispevke, s katerimi so želeli seznaniti druge fizike, objavljali v nemščini, med njimi Jožef Stefan, Ignac Klemenčič in tudi Simon Šubic.

Dandanes so možnosti, da bi fizik v slovenščini širok krog ljudi obvestil o tem, kaj dela ali kaj se v fiziki dogaja, zopet dokaj omejene. Piscev je malo, a izkušnje kažejo, da je javnih občil, ki bi jih besedila te vrste zanimala, še manj. Naravoslovne revije pa dosežejo vse manjši krog bralcev. Medtem ko ni spodbude za pisanje v slovenščini, delo raziskovalca sili k uporabi angleščine. Slika je nekoliko manj brezupna, ker se število uporabnikov z naraščajočo zahtevnostjo manjša. V osnovno šolo hodijo vsi prebivalci Slovenije in v srednjo šolo večina. Fiziko pa jih študira

precej manj in še manj jih v njej raziskuje. Tako si je mogoče zamisliti, da v osnovni in srednji šoli in v nižjih letnikih študija vlada slovenščina, potem pa se pojavi angleščina in se postopno večja njen delež.

Osnovna in srednja šola naj poskrbita, da učenci obvladajo in vzljubijo slovenščino in spoznajo angleščino. Če bi študenti fizike kaj potrebovali na dodiplomskem študiju, bi bilo to fakultativno predavanje angleščine, kakršno smo nekdanje poznali za študente tehniških fakultet. Študente, ki se odločijo za raziskovanje, sili k angleščini pisanje člankov in referatov, udeležba na mednarodnih znanstvenih srečanjih in bivanje v tujini. Študenti, ki se odločijo za poklic učitelja fizike, čutijo tega manj. Pri njih je tudi mogoče opaziti precejšnje razlike v obvladovanju angleščine. Da pozneje na mednarodnih sestankih ne bi imeli težav, bi jim morda kazalo pomagati z občasnim predavanjem katerega od njihovih predmetov v angleščini. Na Oddelku za fiziko imajo oboji pri Referatih iz literature en referat v slovenščini in enega v angleščini.

Ustavno jamstvo za pouk na vseh stopnjah šolanja v slovenščini in odprtost univerze si nasprotujeta. Morda bi kazalo premisliti, ali ne bi bilo tega jamstva omejiti na osnovno in srednjo šolo ali še na študij do diplome. Najbolje pa se je zavedati nasprotja in z njim živeti. Pravijo, da demokracija dobro deluje, čeprav si nasprotujeta dve od njenih temeljnih zahtev, svoboda in enakost, če besedi razumemo v njunem vsakdanjem pomenu. Da so izbrali drugo možnost, kažeta tako imenovani mednarodni gimnaziji, ki za zunanjega opazovalca nasprotujeta ustavi, in to na ravni srednje šole.

Večje težave kot za slovenščino je mogoče pričakovati, če bodo delovne razmere za strokovnjake doma slabše kot ponekod v tujini. Mogoče je namreč domnevati, da bo več Slovencev strokovno prihodnost iskalo v tujini, kot se bo tujcev naučilo slovenščine. Ta nesimetrija izvira iz uporabnosti angleščine in slovenščine. To pa ni jezikovno vprašanje.

Maca Jogan

Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani

Slovenščina v znanosti – iz obrobja v središče

Naj se najprej iskreno zahvalim organizatorjem za povabilo na to srečanje. Nepričakovano velika udeležba kaže, da mnogim ni vseeno, kako bo v prihodnje potekalo reševanje jezikovnega (bivanjskega) vprašanja slovenske znanosti in univerzitetnega izobraževanja. Z nekaj drobcami želim dopolniti dosedanjo bogato razpravo.

1. Gorečnejši, ki so se trudili za nastanek prve slovenske univerze, bi bili verjetno razočarani, če bi – oživljeni – spoznali okoliščine, ki so spodbudile današnje srečanje. Kakor je bil potreben velik napor, da je slovenska družba dobila svojo univerzo, tako bo gotovo nujno vsestransko prizadevanje, da se ta ustanova kot slovenska tudi ohrani. Poleg težnje po znanstveni odličnosti, ki je za takšno ustanovo pravzaprav samoumevna, je nedvomno enako pomembno, da se kakovost dosega v slovenščini.